

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תמ"ח - פר' במדבר / ימי הספירה - שמיטה תשפ"ב

מי יודע ומי מכיר?

[א]

[א] בסידור 'תפלה ישרה וכתר נהורא' מהרה"ק רבי אהרן מז'עליחוב זי"ע (בעל 'כתר שם טוב') בסדר תפלת שחרית לפני פרשת תרומת הדשן (פרשת זאת תורת העולה וגו') כתב וז"ל: במנחה אין צריך לומר רק את הפס' ובער וגו', רק משום כל פסוק דלא פסקיה משה - [אנן] לא פסקינן [ליה] (מגילה כב.), צריך לומר כל הפרשה, ויכוון בה (חוץ מפסוק הנ"ל) כקורא בתורה. ואם אין לו פנאי כדי להתפלל עם הצבור, ומכ"ש שלא יעבור הזמן, אין צריך לומר רק את הפס' ובער וגו'. עכ"ל.

(א) מי יודע טעם הנ"מ בין כל פר' תרומת הדשן לפס' ובער וגו', שפס' זה שייך להגיד גם בתפלת מנחה? (ב) ואמאי לא אמרינן גם בזה כל פסוק דלא פסקיה משה וכו', (ג) האם ידוע שישנן גם היום קהילות או חצרות הנוהגים כן?

[ב] מובא בספח"ק 'מחזה אברהם' מהגה"ק בעל 'דעת קדושים מבוטשאטש זי"ע, פר' אמור (אמור ואמרת אופן ב') וז"ל: ונראה, ש(ב)מילי דאגדתא שכובשין הלבבות להכריעם לצדקות או לחסידות, נקרא[ים] צדק, והלכות ברורות בהוראות נקראים אמת, ודוקא לגבי הלכות הוא שאמרו חז"ל (שמו"ר פר' מ, א) שלא לאמרם ברבים עד שיסדרם ד' פעמים ק"ו משכינה, דכתיב (איוב כח, זך-כח) אז ראה ויספדה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם, ומתן תורה הקדושה היו גוף הלכות, משא"כ בחי' בשרתי צדק בקהל רב (תהלים מ, י), דהיינו דברי כבושין כנ"ל, שבהם לאדם מערכי לב, ומה' מענה לשון (משלי טז, א), כמו שאמר הכתוב (תהלים עא, כד) גם לשוני תהגה צדקך, ובחי' מש"ה (שמות ח, טז) כי יהיה להם דבר בא אלי, זכות אבות של הציבור (אבות פ"ב מ"ב) וצדקתם העומדת לעד, מסייעות למצדיקים המזהירים ועל שפתיהם יוסיפו לקח טוב ע"י מה שהם מדברים אל אוזן שומעת. עכ"ל.

(א) מי יודע מה הטעם והנ"מ בין מילי דאגדתא וכו' שבהם לא אמרו חז"ל שצריכים לסדרם ד' פעמים לפני שאמרם ברבים, לבין גופי הלכות שצריך לסדרם ד' פעמים לפני

נוספים?

שאמרם בציבור, (ב) האם החילוק הזה מוזכר במקומות

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ב]

רבנו הזקן בעל התניא כותב ב'אגרת התשובה' (פרק יא): "ומ"ש וחטאתי נגדי תמיד (תהלים נא, ה) אין המכוון היות תמיד עצב נבזה, ח"ו, דהא כתיב בתרי' (שם שם, י) תשמיעני ששון ושמחה וגו' ורוח נדיבה תסמכני וגו' (שם שם, יד), ומשום שצ"ל כל ימיו בתשובה עילאה, שהיא בשמחה רבה כנ"ל, אלא 'נגדי' דייקא, כמו ואתה תתיצב מנגד (שמואל ב יח, יג), [וכמו] מנגד סביב לאהל מועד יחנו (במדבר ב, ב), ופרש"י מרחוק. והמכוון רק לבלתי רום לבבו ולהיות שפל רוח בפני כל האדם כשיהיה לזכרון בין עיניו שחטא נגד ה'. ואדרבה לענין השמחה יועיל זכרון החטא ביתר שאת כדי לקבל בשמחה כל המאורעות המתרגשות ובאות בין מן השמים בין ע"י הבריות בדיבור או במעשה.

ונראה להביא מקור למ"ש אדה"ז ד'וחטאתי נגדי תמיד' המכוון הוא 'נגדי' - מרחוק - דייקא, דלכאורה איתא ב'לקוטי תורה' ואתחנן (ו, ג) "והנה פי' וענין דע את אלקי אביך (דה"י א' כח, ט) היינו העמקת הלב שלא יסיח דעתו ממנו ויהיה לזכרון לפניו תמיד, כמ"ש (תהלים טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד". וכאן הרי 'לנגדי' הכוונה היא מקרוב ולא מרחוק?

ברם, לפי האמת ישנן שתי 'נגדי' - א' מקרוב וב' מרחוק - [א] מ"ש בתהלים "שויתי ה' לנגדי תמיד: ופרש"י: "בכל מעשי שמתי מוראו לנגד עיני. ולמה, כי מימיני הוא תמיד לעזרני לבל אמוט". [ב] עוד בתהלים (נא, ה): "וחטאתי נגדי תמיד: ופרש"י: "דומה לי כאילו היא לפני תמיד כל שעה". כלומר, 'כאילו' - 'רחוק'. - "דומה לי" אבל לא ממש לפני, והיינו מ"ש אדה"ז ד'וחטאתי נגדי תמיד' המכוון הוא נגדי דייקא, כמו ואתה תתיצב מנגד; מנגד סביב לאהל מועד יחנו, ופרש"י מרחוק" - "דומה לי כאילו היא לפני". ויל"ע מדוע אינו מציין רבנו גם לדברי רש"י שבתהלים לפנינו?.

[נתקבל מהרב ישכר דוד קלויזנר]

[ג]

[א] ראיתי בסדר 'הנהגות ישרות' מהרה"ק רבי שלום שכנא מפראגהבישט זי"ע (נדפס בריש ספר 'משמיע שלום') שכתב בכוונת המקוה בזה הלשון: 'ויתר כוונת המקוה תעיין בראשית שער הקדושה פרק ט"ו וכוונת הזיווג בשער הקדושה פרק ט"ו'.
האם ידוע למה כוונתו במקורות הנ"ל? כי לא ראיתי שם בענין כוונת המקוה?.

[ב] ועוד כתב שפ בזה הלשון: 'ודע שפירושו של חסיד בכל מקום זהו המתחסד עם קונו לגרום במעשיו ודיבורו ומחשבתו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, אפילו אם יבוא למסור גופו ונפש רוח ונשמה שלו לקדש שמו יתברך ימסור באהבה רבה ובשמחה שזכה לזה, ובזה נעשה יחוד גדול עד אין קץ, זה נקרא חסיד, וכן פירש בסידור של רבי שבתי מראשקוב עי' מה שכתב שם בלשון חסיד' עכ"ל.

היכן מובאים דברים אלו בסידור הר"ש מראשקוב?
[נתקבל מהרב מנחם מנדל ר. בראדוויץ]

הידעת?!

[א]

בספה"ק 'אור החיים הק' פר' בחקותי (עה"פ אם בחקותי תלכו, אופן יז) כתב וזל"ק: עוד נתכון לומר מה שאמרו ז"ל (רב אסי בשבת סג.) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה. והוא מאמרו אם בחקותי תלכו - לשון עתיד, פרוש, תחשבו ללכת וגו', תשמרו - גם כן תחשבו לעשות שמירה, ועשיתם אותם, פרוש, מעלה אני עליכם כאלו כבר עשיתם אותם. עכ"ל.

ובספה"ק 'תפארת שלמה' (עה"פ בחקותי תלכו, אופן ב') וזל"ק: אם בחקותי וגו', דקדקו המפרשים ז"ל הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא וכו' (קדושין לט:), וכמו שאמרו ז"ל (עירובין כב.), "היום - לעשותם" (דברים ז, יא) ומחר - לקבל שכרם.

אך נראה דהנה בעבודת הבורא לפעמים עושה מאדם המצוה בתשוקה גדולה בדחילו ורחימו, כמבואר בספה"ק, וכמ"ש (בתהלים יט, יא) הנחמדים מזהב וגו'; ששתי כעל כל הון (שם קיט, יד), וכחאי גוונא טובא, והאנשים ההם נקראים שומרי מצות, כמ"ש (בראשית לז, יא) ואביו שמר את הדבר, מצפה מתי יגיע לידו המצוה, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ.), והוא כאילו עשה המעשה מצוה. והנה גם שכר המחשבות ותשוקה לפני שיבא לידי מצוה נחשב למצוה. ואת שכר המצוה הזו אנו אוכלים בעוה"ז, אבל שכר עשיית אותן המצות שבאו לידי העשיה, הוא הנשאר לעוה"ב. עכ"ל.

המתבונן והמתעמק בדבריהם יראה שהן שתי דרכים נפרדות.

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[ב]

קובלנא

[א] לאחרונה פורסם להתאסף להילולת התנא הק' ר' חנינא בן דוסא ביום כ"ו בסיון, "יסוד שביסוד", אך נפלא ממני ה'יסוד' עליו הם מסתמכים. אפשר לקבוע 'הילולא' בכל יום שהוא לכבוד כל צדיק וצדיק ש"י ימים בשנה ויותר, אך מבלי להטעות את הציבור כאילו הוא [גם] יום פטירתו.

[ב] לתמהוני מצטרף יום זה לחבריו; חלק עודם זוכים לשרוד וחלק אבדו בתהום הנשיה. וְתִיק ה'הילולות' הוא כמובן י"ד באייר ("פסח שני"), הילולת רבי מאיר בעל-הנס" על קברו בטבריה, כפי שעורער על כך בשד"ח, (כרך ו', אסיפת דינים, מע"א"י אות ו') ובטעהמ"נ באריכות גדולה (כולל ערעורים על המנהגים שבהילולת רשב"י בל"ג בעומר!). אין מסורת על יום פטירתו (בשנת ג'תתפא?) ואף על מקום קבורתו, וקולמוסים רבים נשתברו על כך, וכבר כתבו בעבר כי יען וביען עברו שלומי אמוני ישראל דרך טבריה בדרכם מירונה, עֲצָרוֹם הטבריינים בשמחת הכנסת אורחים גוררת שמחה לערוך הילולא על קבר רמבעה"ן, ויצא קול-הברה שהוא יום פטירתו (ר' עוד בלוח "דבר בעתו" ביום זה).

[ג] כיוצא בו החלו לחוג את הילולת חוני המעגל בחצור הגלילית בה' באייר, כנראה לפי שהוא יומא דפגרא מעבודות והמון העם יוצא לְשׁוֹחַ בשדות ולראות-לרעות בגנים. הן יום פטירתו אינו ידוע. כל הידוע לנו הוא יום הנס הגדול בו ירדו גשמים - הנס היה בירושלם - לאחר שעג עוגה ועמד בתוכה וכו' כמסופר במשנה במסכת תענית (פ"ג מ"ח ובגמ' שם כג.). אך בעוד שבבבלי הלשון "יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים" מצביעה על ט"ו/ט"ז באדר, ב"מגילת תענית" (פרק יב) מפורש "רוב אדר" = שני שלישי אדר, כלומר, יום כ' באדר!, אבל משום-מה לא קבעו את ה'הילולא' ליום זה כי אם לה' באייר.

[ד] כמוהו גם יום כ"ו בסיון, ש'נקבע' ליום פטירת התנא הקדום (מתקופת ה'זוגות', בימי שמאי והלל) יונתן בן-עוזיאל. ניסיתי להתחקות אחר מקור כלשהו, והתחוויר לי שמאז נחנך (היום?) המבנה שעל קבר יונתן בן עוזיאל (כצ"ל, בלי "רבי" כטעות רבים, שהרי "גדול מרבן שמו"; ואשרי המוחקה מהשלטים ולפחות מקיר המבנה, מכיסוי הבד שעל המצבה ומשלטי רחובות הערים החרדיות(!)) בעמוקה, נהגו בשנים האחרונות לערוך היום 'הילולא' על קברו, למרות שאין כל מקור שהיום יום פטירתו; כמו גם ה"מסורת" (?) אסוציאציה מלשון הברייתא ודברי רבא ביבמות (יז.) בנוגע לפסולי חיתון שהמתפלל/ת בכוונה על קברו נושע/ת בזיווג הגון. פעם אף שאלתי את פי הגרש"י חיים קניבסקי זצ"ל, מאד כולא תלמודא, האם הוא יודע מקור לכך, וענני בשלילה. אמרתי לו שביבבלי לקבוע יא"צ אחר ביום זה, אך הוא אכן יהיה מושתת על מקורות... ומהו? - שְׁאֲלָנִי בסקרנות, ועניתי שביום זה, או למחרתו בז"ך בסיון, נפטר התנא ר' יוסי בן קיסמא (מירון), לפי המובא (ע"ז חי.) שכשחזרו מהלוויית ר' יוסי בן קיסמא - שכל גדולי רומי הלכו ללוותו, לפי שנהג כגורתם לא ללמד בפומבי, כפי

שהסביר מר אביו, הגאון בעל "קהלות יעקב" זצ"ל בספרו "חיי עולם" (ח"ב פ"י) - שרפו את ר' חנינא בן תרדיון, והרי המסורת היא (מגילת תענית פ"ג, שו"ע או"ח סי' תקפ, ב) שר' חנינא בן תרדיון נעקה "ש ביום זך בסיון... והסכים עמי הגרשי"ח קנייבסקי זצ"ל - או שנפ' מחר (וע"ע בסנהד' צח:).

[ה] ועוד 'הילולא' מעין זו: בשנים האחרונות נערכה בג' בסיון 'הילולת' (המארגנים הדגישו יא"צ!!) רבנו עובדיה מברטנורא, מפרש המשנה הנודע, רבה של ירושלם זצ"ל, ליד קברו בשפולי הר-הזיתים בנחל קדרון (תחנה אחת לפני הכותל המערבי), ואף אורגנו "הסעות משער האשפות ועד לציונו". אך עד עתה לא נודעתי על כל מקור לכך. דומני שה'התעוררות' הולכת ודועכת.

[ואסיים מעין הפתיחה: עבדכם הקטן החל עוד לפני כשלים שנה - בהשראת הגה"ק בעל "אריה שאג" מז'מיגרוד זצ"ל - לערוך ספר על כל מאמרי התנא הקדוש ר' חנינא בן דוסא והליכותיו בקדש, מופתיו ומשפטי פיהו. רעי הטוב, המנוח הדבק במדותיו, האברך היקר הרה"ח ר' אלעזר (ב"ר דוד) ויזל ז"ל (נלב"ע בכתף בכ"ב בבול תשפ"א) עזרני להפיק מחשבתי אל הפועל, אך אבני-נגף רבות עקבוני עד כה מלהוציא לאור את פרי עמלי. כל החפץ להקל עלי את המלאכה וליטול חבל בהוצאה לאור, מוזמן ליטול כתר תורה הפנוי לכל, יודיע למערכת באופן פרטי והיא תעביר אלי את פרטי המתקשר יבא שכמ"ה].

[נתקבל מהרב המג"ה].

!! תגובות !!

[א]

הרב שמואל אייזיק אוסטרליץ / הרב מ. ב. א. = הערה לגליון תמ"ז (מי יודע אות א'): הסיפור מובא בספה"ק סידורו של שבת (ח"ב דרוש ג' פ"ג אות ה') וזל"ה"ק: על דרך ששמעתי בשם רב סעדיה גאון שפעם בא אליו א' מתלמידיו פתאום בלילה ומצאו שהיה מתגלגל בשלג והיה התלמיד עומד משתומם, נחרד ונרתת. אמר לו, רבי, כלום אתה צריך (=זקוק) לתשובה ביסורים וסיגופים גדולים כאלה, ח"ו?!, ואם הדרת כבודו שמעולם נשמר מכל לכלוך והרהור עבירה מסגף עצמו כך, מה נעשה עוד אנחנו, אזובי קיר, מלאים פשעים ועוונות מנעורינו? הלא לא יספיקו לנו כל מיני צער ויסורים בסיגופים גדולים מרים כמות, לפי ערך הדרת מעלת כ"ת שיהיה צריך לגילגול שלג?!

והשיב לו, תדע שמעולם לא עשיתי כזאת, כי ידעתי בנפשי שלא עברתי על עבירה כזו, ח"ו, שאהיה צריך לכך. אך למדתי דרך זאת מבעה"ב אחד שבאתי לבית מלונו ונתאכסנתי אצלו. והוא לא היה מכיר בי אם אני בעל תורה או לא. וכבדני כערך הכבוד שעושים לכל אדם מהמוני עם ב"י. ואח"כ יצא הקול בעיר שהגעתי שמה ונאספו כל בני העיר, אנשים ונשים וטף, לכבודי, כדרך אנשי ישראל שכבוד ת"ח יקר בעיניהם וכולם מכבדים אותי ומספרים בשבחי ומשמשים אותי מאוד. וכראות

בעה"ב שכן הוא, התחיל גם הוא אח"כ לכבדני בכבוד גדול ונורא מאוד ולעשות לי כל מיני יקר וגדולה כפי השגת ידו ויותר. וכשרציתי לצאת משם לשום לדרך פעמי וכל בני הקהילה עומדים ללוותני - נפל בעה"ב לפני רגלי ויבך ויתחנן לי לאמר, ימחול נא כ"ת לי על [אי] כבודו... ואמרתי, הלא כל הכבוד הזה עשית לי מאשר היה בידך ובכוחך לעשות?! ומה היית יכול לעשות עוד בכבודי?

והשיבני, אני מפיסו על השעה הראשונה בה עדיין לא הייתי יודע במעלות גדולות אדמו"ר, ולא כבדתי בכבוד הראוי לכבודו הרמת'ה רק כפי שמכבדים שאר אנשים... לכן אני נופל לפני רגלי אדמו"ר ומבקש מלפניו כי יסלח לעבדו על מעט הכבוד שעשיתי לו שלא ידעתי אז בגדולת אדמו"ר.

ואלה הדברים נכנסו בתוך מעמקי לבי. אם לכבוד בשר ודם נפל לפני בבכי ובתחנונים שאסלח לו על העבר, בודאי ובודאי מכש"כ דכש"כ בגדולת יוצר בראשית, שידעתי טוב שעתה נתרבו הדעת וההכרה אצלי ביותר ויותר מאשר ידעתי מאז. ועתה גדלה עבודתי ויראתי ואהבתי אליו ביתר שאת לפי ערך גדולת ההכרה בו ועל העבר אני מתחנן ומבקש מלפניו ומסגף עצמי בסיגופים האלה שימחול לי על מיעוט עבודתי וקטנות יראתי ואהבתי בימים שעברו, כי מַצְעֵר הוא מאד לפי ערך העבודה שראוי לעבדו בפחד ובאימה כפי שאני מכיר בו עתה, ולא זו בלבד שהיא בחינת הכלליות תשובה על העבר. אף גם בעזה"י בכל יום ויום אני מכיר יותר בגדולתו לפי שכלי ועבודה רבה נוספת אלי בכל עת. ובכל יום אני מתחרט ועושה תשובה שלמה על יום אתמול כי יעבור במיעוט הכבוד הראוי לפי אשר ידעתי ביום זה. ע"כ.

[ב]

הרב שמחה פינחס שטרָאָהלי = בגליון תמ"ו (מדור הידעת אות א') בענין למי שצריך רפואה ולהתפלל עליו, אם צריכים להזכיר שמו פלוני בן פלונית, ומביא שם בשם הספה"ק אגרא דפרקא (אות ע"ג) על הפסוק (במדבר יב, יג) "קל נא רפא נא לה".

יש לציין לספה"ק מגיד תעלומה (גם הוא מהרה"ק בעל בני יששכר זי"ע) למס' ברכות (לד.), וזל"ק: כל המבקש רחמים על חברו - א"צ להזכיר שמו, שנאמר, א'ל נא רפא נא לה, ולא קמדכר שמה דמרים. עכ"ל. זה אינו מובן וכי ס"ד שלא להזכיר כלל שם מי שמתפללין עליו?!, ואם הוא להיות (=לפי ש)הש"י יודע תעלומות לב, אין מהצורך להתפלל בפה רק במחשבה! והרי תמצא העמלקי לבש לבושי הכנעני כדי שישראל לא יידעו איך להתפלל [עליהם לסלקם מעליהם] עד שהוצרכו להתפלל [בלשון סתמית] אם נתן נתן את העם הזה (במדבר כא, ב). והנה ראיתי לאחד קדוש (הרב הק' מו"ה אפרים, מ"כ בסדילקוב) מדבר בספרו דגל מחנה אפרים שעכ"פ נרמז בזה שמה דמרי"ם בת יוכב"ד, [כי] רפ"א נ"א בגי' מרי"ם יוכב"ד ממילא נשמע לנו שעכ"פ [גם] כשאין מזכירין השם בפירוש כדי שלא יהיה

קטרוג - יש לרמוז השם לפני היודע תעלומות, ובוזה ידוקדק לך מה שסיימו בגמ' ללא צורך "ולא קמדכר שמה דמרים", ולפי הנ"ל יתכן דה"ק דלא קמדכר שמה בפירוש רק בגימ'.

[ג]

הרב אריאל בנימין רחמים = לגליון תמ"ז (מי יודע אות א') - בספר אלפא ביתא קדמיתא דשמואל זעירא (עמ' 400) כתב הרב שמואל אשכנזי ז"ל שהמקור הראשון של הסיפור מרב סעדיה גאון, הוא כנראה הספר "סידורו של שבת" (ח"ב דרוש ג פ"ג מאמר ה'), ושם הוא כותב "על דרך ששמעתי בשם רב סעדיה גאון" וכו'. ע"ש.

[ד]

הרב יצחק אייכן = לגליון תמ"ז (מי יודע אות ב') בעניין הסיפור המובא שם, ע"ש, קיימת גם גירסא אחרת, המובאת ב"כרמנו" של מרכז חסידי אלכסנדר (ניסן תשנ"ח, עמ' 40) על אודות האדמו"ר רמ"מ מוורקא זצ"ל. וז"ל: כשנעשה אדמו"ר, ננעלה דלתו בפני ה"חברה קדישא", ולא יכלו לשבת עמו כבימים עברו. ישבו התלמידים בבית המדרש והסיחו את צערם על שהרבי מתנכר אליהם. פתאום נפתחה הדלת והרבי נכנס לביהמ"ד. פתח ואמר: "כתוב בפר' ויחי (ברא' נ, טו) "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם, ויאמרו, לו יש'טמנו יוסף" ופרש"י "שהיו רגילים לסעוד על ש'לחנו של יוסף, ומשמת יעקב - לא ק'רבן". וקשה מדוע כשמת יעקב הפסיק יוסף לקרב את אחיו? אלא כ"ז שיעקב היה חי, היה הוא הרבי. משנפטר יעקב, נעשה יוסף הרבי, ולכן נעל מעט את הדלת בפניהם, כדי לשמור [על] מרחק בין המנהיג לעם. אך השבטים טעו וחשבו שמשנאה הוא עושה זאת".

[ה]

הרב ישכר דוד קלויזנר = בגליון תמ"ז (תגובות' אות ג) דן בענין חשיבות הזהירות בנטילת ידיים, וכתב: "מצאתי מקור נפלא לזה בספה"ק צמח דוד, לרה"ק רבי דוד מדינוב... וז"ל: ק: איתא בתנא דבי אליהו (רבה פט"ו) שעל מי שלא נזהר בנטילת ידיים - נאמר (דברים כט, יט) 'לא יאבה ד' סלוח לו'. והוא לפלא, מפני מה חמורה מצוה זו יותר משאר מצות דרבנן? ונראה עפ"מ דאיתא כי האומות

יונקות מהזרועות; עשו - מימין וישמעאל - משמאל [יל"ע, שבדרך כלל מופיע להיפך, שישמעאל הוא 'חסד' דקליפה ועשו 'גבורה'. יד"ק], לכן מי שאינו נזהר בנטילת ידיים להעביר הזהומא, גורם שתהיה להן יניקה ואחיזה בקודש, ח"ו, לכן לא יאבה ד' סלוח לו. עכ"ל. ומרובה מדה טובה, שהזהיר בנטילת ידיים - מבטל קליפות עשו וישמעאל, ואין להן אחיזה בקודש". ע"כ.

עפ"ז יתבאר גם הסיפור הידוע על אודות כ"ק אדמו"ר זי"ע (מליובאוויטש) - שהופיע בימי בראשית של השבועון 'כפר חב"ד' (ג' באלול תש"מ, בגליון 5 (עמ' 30): "ר' ז. נקרא לשורות הצבא האמריקני בשעת מלחמת קוריאה, וכשנכנס לרבי לקבל את ברכתו קיבל גם "הוראה - עצה": "בהיותך בצבא, השתדל בכל מאורך להקפיד ביחוד על... נטילת ידיים לפני האוכל". והוא "כחסידי, לא שאל שאלות גם אם בשכלו הוא, לא הבין במיוחד את הקשר בין מלחמה לבין נטילת ידיים דווקא". במהלך המלחמה, באחד הבקרים, הציק לו הרעב ביותר (אחרי כמה ימים שלא סעד את לבו מחוסר מים לנטילת ידיים), ואחרי שוטטות של כמה שעות וקילומטרים רבים מצא סוף סוף מים. לפני שסיים את סעודתו שמע פיצוץ מחריד. כששב לבסיס ראה שלא נותר אפילו זכר קלוש לא מהבסיס ולא מהלוחמים. "הוא נותר היחיד, יחידי ממש... ואז לפתע... הבין הכל"...

[ו]

הרב חיים מאיר וסרמן = [א] בגליון תמ"ז (מדור מי יודע אות א) נשאל מה המקור של דרך תשובה של רבנו סעדיה גאון, בספר סידורו של שבת (חלק ב דרוש ג פרק ג) בא"ד "ששמעתי בשם רב סעדיה גאון שפעם בא אליו אחד מתלמידיו וכו', [הסיפור כבר הובא לעיל באות א' באריכות, ע"ש].

[ב] בגליון הנ"ל (מדור הנ"ל אות ב) נשאל מה הפירוש שאמר הרה"ק מסטרעליסק זצ"ל שהגיע למדרגה גבוהה שלא שייך אצלו ענין קירבה מצד גשמיות, עיין בספר החינוך פר' אמור (מצוה ער) בא"ד "משא"כ בכהן גדול (שאסור ליטמא לקרוביו), כי מרוב דבקות נפשו למעלה, יתפשט לגמרי מטבע בני איש, וישכיח מלבו כל עסק העולם הזה הנפסד, ועל חברת הקרוב לא תבכה נפשו, כי כבר הוא נפרד ממנו בעודנו בחיים".